

Flygstridsledare till sjöss

AV MATS NILSSON OCH ERIC NILSSON

Baltops är en övning i "partnerskap för freds-anda" som under många år genomförts i Österjöområdet. I år deltog det svenska flygvapnet med spaningsflygplan och ledningspersonal.

I Baltops 00 deltog tre AJSH 37 Viggen, två flygstridsledare och två flygledare från flygvapnet. Ledningspersonalen fanns ombord på den amerikanska jagaren USS Ross respektive den danska fregatten HMS Niels Juel. Syftet med övningen var att öva marin- och flygförband för freds-befrämjande uppgifter och leddes av Commander in Chief US Naval Forces Europe med Sverige som värdnation.

Övningen var scenariobaserad med en flygförbudszon upprättad över och öster om Bornholm. AJSH 37 samverkade med marina förband i Tactical Air Support of Maritime Operations och utförde bl a spanings- och flygföretag i multinationella formationer på den anfallande sidan.

Övningsområdet sträckte sig över hela Östersjön. Utöver ett 50-tal fartygsenheter från tolv nationer deltog ubåtsjaktflygplanen Atlantic och P-3 Orion, tyska F-4 Phantom och Tornado, polska MiG-21, amerikanska F-16 och helikoptrar.

Ledning från fartyg

Uppgifterna för flyg- och flygstridsledarna ombord på Ross och Niels Juel var att samverka med civila flygtrafikledningsorgan (ATS), stödja "Air-coordinatorn" ombord samt se och lära.

Reservofficeren major Eric Nilsson tjänstgjorde som flygledare ombord på ett fartyg under övningen Baltops. På flygsidan deltog tre spanings-Viggen från F 21 i Luleå.

Foto: Eric Nilsson

Utrustningen på USS Ross var av hög standard med bra radar- och radiosystem. Informationsmängden på operatörens skärm var imponerande men utrustningen var svårarbetad och inte anpassad för att stridsleda flygplan eller att samarbeta med ATS-organ.

Personalen som tjänstgjorde som "controllers" hade bara sex veckors grundutbildning, varför kunskapen om luftfart var begränsad. Begrepp som t ex QNH, höjdmätarens inställning, var okända för de flesta. Vanan att arbeta i "trånga luftrum" och förmågan att samordna med andra ledningsorgan höll inte den standard som krävs i svenskt luftrum.

Intressant för en flygstridsledare var hur flyguppdragen stridsleddes vid skydd av flygförbuds-zonen. Den typ av stridsledning som användes var "Tactical control", dvs flygstridsledaren beordrade kurs, fart, höjd och ansvarade för separation gentemot andra flygplan. När F-16 ingick tillämpades "Broadcast control", där flygstridsledaren enbart ger information om flygplan i området varpå piloten själv lägger upp anflygning, inflygning m m.

Den fraseologi som US Navy använder skiljer sig från den brittiska som vi har börjat tillämpa i Sverige. Vissa uttryck har olika innebörd, vilket naturligtvis ställer till vissa problem. Därför är det väldigt viktigt att alla följer den standardiseringsmanual som finns inför varje övning

Regler för identifiering, avvissning och varningseld under övningen skiljde sig från de som tillämpas i Sverige. Tex avges inte varningseld med den amerikanska motiveringen att man vet aldrig hur den identifierade reagerar. Den identifierade kanske tror att han blir anfallen och försöker försvara sig, vilket kan få förödande konsekvenser.

Övningen var intressant och lärorik med mycket nytt att fundera över när flygvapnet ska samverka i internationell verksamhet med länder med olika bakgrund. Vår uppfattning är att representanter för svenska flyg- och flygstridsledare bör finnas med när svenska flygförband deltar i PFF-övningar. ●

MATS NILSSON ÄR KAPTEN OCH FLYGSTRIDSLEDARE,
ERIC NILSSON ÄR RESERVOFFICER MED MAJORS
GRAD OCH FLYGLEADARE.